Universitetet
i Stavanger

Det kongelige kunnskapsdepartement
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Deres ref.: 15/162 Vår ref.:15/00425-2 Dato: 04.02.2015

Innspill til nytt finansieringssystem for universiteter og høyskoler

Det vises til brev av 8.januar 2015 vedrørende merknad til rapporten:
Finansiering for kvalitet, mangfold og samspill – Nytt finansieringssystem for universiteter og høyskoler.

Universitetet i Stavanger ønsker med dette å gi følgende Innspill til arbeidet med framtidig finansiering for universiteter og høyskoler.

Slik UiS ser det gir nåværende finansieringssystem en relativ forutsigbarhet og mulighet for å langtidsplanlegge, samt en insentivstruktur (resultatdel) som fremmer effektiv ressursutnyttelse (og i noen grad omstilling). Videre er det også relativt god sammenheng mellom aktivitetsøkninger og finansiering som f.eks. stipendiater og studieplasser. Imidlertid mener UiS at basisbevilgningen sementerer, og forsterker, historiske skjevheter og mangler transparens. Videre har insentivene som er knyttet til RBO blitt gradvis svekket over tid, noe som gjør det utfordrende å prioritere aktiviteter knyttet til disse indikatorene over tid.

Sammen med Universitetet i Agder og Universitetet i Nordland er det ved tidligere anledninger påpekt at «de nye» universitetene ressursmessig ligger etter de etablerte institusjonene med ressurser tilsvarende 350 vitenskapelig årsverk, og at fordeling av nye stipendiater og postdoc ikke har tatt høyde for å utnytte veiledningskapasiteten som allerede eksisterer ved de nye universitetene. UiS ser imidlertid positivt på fordelingen av de 100 nye rekrutteringsstillingene som kom i statsbudsjettet for 2015.

Innspill til ekspertgruppens endringsforslag:

FRAMTIDENS FINANSIERING

Hensyn og helhet
UiS deler oppfatningen at finansielle virkemidler må understøtte god måloppnåelse for sektoren, samlet og enkeltvis. Nytt finansieringssystem må derfor ivareta både nasjonale oppgaver og at det er like konkurransevilkår for premiering av resultater. Videre er det viktig at institusjonene må ha et strategisk handlingsrom for å kunne styre egen aktivitet og støtter derfor en felles rammefinansiering til institusjonene.

Forslag til hovedmodell
UiS er positiv til utvalgets forslag til de fire hovedkomponentene i nytt finansieringssystem, men har noe innvendinger når det gjelder enkelte elementer innen hovedelementene.

UIS Ledelse
Avdeling for økonomi og virksomhetsstyring

Universitetet i Stavanger

Org.nr. 971564679

All post/e-post som inngår i saksbehandling, bes adressert til UiS og ikke til enkeltperson.

Telefon:

E-post:
www.uis.no

Basisbevilgning
UiS vil her påpeke at nye universiteter fortsatt har store utfordringer knyttet til finansieringen av forskning på linje med de gamle universitetene. Når nytt finansieringssystem ble innført i 2002, fikk de gamle universitetene med seg forskningsdelen i basis. UiS sammen med Universitetene i Nordland og Agder har argumentert for å få finansiering på lik linje med andre universiteter og er bekymret for at de økte forventninger og forpliktelser som legges til universitetene ikke blir fulgt opp i finansieringen av institusjonene, herunder behovet for økt tid til forskning i de nye universitetene. Universitets- og høyskoleloven slår fast (§ 1.4) at universiteter og høyskoler har et særlig ansvar for grunnforskning og forskerutdanning innenfor de områder der de tildeler doktorgrad. På tross av dette er det ikke gjort justeringer av budsjettene for nye universiteter (eller høyskoler som har fått godkjente forskerutdannings-program).

Rapporten fra NIFU og Deloitte 52/2014 *Hva koster en student,* viser at en av de viktigste årsakene til de store kostnadsforskjellene mellom nye universiteter og gamle universiteter ligger i at det er store ulikheter i undervisningsbelastning. Dette underbygger vårt syn at det er ulik konkurransevilkår mellom de gamle og de nye universitetene når det gjelder forskningsfinansiering, både på basis og insentivordningene knyttet til forskning, og burde derfor etter vårt syn blitt rettet opp.

Universitetet skal være en drivkraft i regionens kunnskapsutvikling og et internasjonalt forsknings-universitet med vekt på nyskaping og innovasjon. For UiS ville derfor en styrkning av basis føre til at de vitenskapelig ansatte kunne gis forsikringsvilkår (herunder «tid til forskning) mer på linje med de etablerte universitetene. UiS, og de øvrige «nye universitetene» har på de fleste områder det samme samfunnsoppdraget som de etablerte, og det avgjørende, ikke minst med tanke på rekrutteringen til vitenskapelige stillinger, at det gis arbeidsvilkår (særlig på forskning) på lik linje ved alle universitetene. Dessuten har vi utgiftene til kompetanseoppbyggingen som foregår. Det gjelder både ansatte som tar doktorgrad og at vi må bruke lønn som virkemiddel for å få tak i gode folk.

Utover dette er UiS i hovedsak enig i prinsippene som utvalget legger til grunn i basiskomponenten, men vil her påpeke at redusert kompensasjon for husleie, slik UiS blant annet opplevde da nytt sentralbygg ble oppført i 2005, kan skaper store utfordringer for institusjonene og bør derfor unngås når nytt bygg/nye leieforhold blir etablert innenfor den statlige husleieordningen.

Resultatbaserte komponenter
Å videreføre studiepoeng som en resultatkomponent med åpen budsjettrammer er viktig. Vår erfaring er at sektoren med dette har et relativt forutsigbart element i sin finansiering og har i tillegg gitt et viktig insentiv for å ivareta studentene, gjennom høy undervisningskvalitet og et godt læringsmiljø ved universitetet. Slik vi ser det kan utvalgets forslag redusere insentivstyrken på utdanningskomponenten noe sammenlignet med dagens modell. For å opprettholde fokus på kvalitet og gjennomstrømming må forslaget om egen komponent knyttet til uteksaminerte kandidater innføres. Vi er i utgangspunktet positive til forslaget om å benytte færre, og noe mer grovmaskede utdanningskategorier, men forutsetter at vekting av laboratorietunge fag som ingeniør og realfag, praksisbaserte fag samt lærerutdanning og helsefagene vurderes nøye.

UiS er også positiv til at gjennomførte kandidater blir en åpen resultatkomponent. Dette vil være et godt tiltak for å øke gjennomstrømmingen av studenter, men i tillegg er vi enig i utvalgets anbefaling om at studenter som oppnår en grad også selv blir økonomisk premiert. Dette vil gi et godt incitament for studentene å fullføre en påbegynt grad, og dermed øke sektorens bidrag til innovasjon og verdiskaping i samfunnet.

Forslaget om å styrke insentivet knyttet til EU ved å la resultatkomponenten inngå i en åpen budsjettramme er også positivt. Etter vårt syn vil dette være målrettet tiltak for å styrkeinternasjonalt forskningssamarbeid og øke kvaliteten innen forskning og utdanning.

UiS er også positiv til at forskningspublisering av (særlig) høy kvalitet og med sterkere innslag av forskningssamarbeid (sampublisering) favoriseres, men er noe usikker på hensiktsmessigheten i den tekniske løsningen som er skissert.

UiS har i sin portefølje også drift av universitetsmuseet, Arkeologisk museum, med store vitenskapelige samlinger og bred publikumskontakt. Finansieringsmodell tilgodeser slik UiS ser det i liten grad museumsdriften, og museet sammen med de 4 andre universitetsmuseene taper terreng i kampen om midlene over basisfinansieringen fra KD. Ved fremleggingen av finansieringssystemet i 2002 varslet departementet at det ville komme en egen museumskomponent i insentivordningen. Det har ikke skjedd. Forslaget om å innføre insentiver både for samlingsforvaltningen og for formidlingen ble gjentatt i stortingsmeldingen om universitetsmuseer fra 2008 - «Tingenes tale» - men ble ikke fulgt opp. Dermed må universitetsmuseene fortsatt leve med færre muligheter enn resten av sektoren til å belønnes for sin innsats. Både antall besøkende og antall objekter i samlingene som skal forvaltes bør derfor være mulige tellekanter i et insentivsystem.

Andre resultatindikatorer som har vært vurdert
Forslaget om å ta ut NFR-komponenten som egen resultatkomponent mener vi er svært uheldig, særlig for nye universiteter og for institusjoner som er i en oppbyggingsfase i arbeidet med å spisse forskningen, blant annet ved å posisjonere seg i forhold til å få større tilsagn på NFR-prosjekter. Dette vært et viktig incentiv for de beste fagmiljøene ved UiS og har tilført helt nødvendig tilleggsfinansiering i arbeidet med å bygge opp en profesjonell forskningsinfrastruktur. UiS har i hele perioden fra 2002 hatt jevn økning i tilsagn fra både NFR og EU. Etter vårt syn vil det å ta vekk dette incentivet gi et feil signal og bidra til å forsterke forskjellene mellom institusjonene som utvalget peker på når det gjelder andel av midler som hentes ut av NFR.

Når det gjelder siteringer er dette etter vårt syn en god indikator for kvalitet i forskningen. Vi er imidlertid enig i utvalget at dette bør utredes nærmere og kan eventuelt trekkes med i forslag til utviklingsavtalen mellom institusjonen og departementet. Men forutsetningen er at det må utvikles en felles nasjonal siteringsbase som institusjonen kan hente nødvendige data fra; det vil bli altfor krevende at den enkelte institusjon selv bygger opp kompetanse og kapasitet til dette.

Avtaler
Utviklingen av vår sektor trenger insentiver for å bedre sin strategiske gjennomføringsevne. For å utnytte sektorens potensial bedre kan det derfor være viktig å i større grad rette finansieringen opp mot de mål institusjonene setter, og de særlige fortrinn og styrker som institusjonene har klart, eller er i ferd med, å bygge opp. Utvalgets forslag om en utviklings-, kvalitets- og profilavtale vil derfor være et skritt i riktig retning slik UiS ser det og er i utgangspunktet positiv til en slik avtale.

Avtalen må, slik utvalget påpeker, knyttes opp mot institusjonens mål uten at denne får utilsiktet virkning i form av målforskyvning eller uheldig endring av profil for institusjonen hvis f.eks. det finansielle grunnlaget blir sterkt redusert. Videre er det viktig at en slik avtale ikke blir for omfattende å følge opp, men at det benyttes allerede innrapporterte årlige institusjonsdata til DBH. Det er en fare for at oppfølgingen av en slik avtaleordning fort blir kostbar og byråkratisk.

Konkurransearenaer
Vi er uenige i at ERC skal telle dobbelt. Her er utfordringen stor for alle til å komme seg inn på denne konkurransearenaen. Mens de store universitetene har bedre ressurser fra før til å kvalifisere seg til disse arenaer, mener vi at dette blir konkurransevridende for de andre miljøer og for mindre universiteter. Man bør heller fokusere på hvordan man får de nye universiteter eller andre miljøer med på å sikre at de kommer med gode kandidater og søknader. Vi foreslår at dette reduseres til 1 krone EU til maks 1,5 krone RBO.

Vi ser at det åpnes for at alle EU-finansierte prosjekter skal telle, det er positivt. Men vi finner i liten grad en økt støtte til en viktig komponent som er samarbeid med arbeidslivet som både KD og H2020 har trukket sterkere frem som en sentralt forhold i de siste stortingsmeldinger/evalueringsrapporter. Det kan være vanskelig å konkretisere helt presist hvilke mekanismer man skal bruke, men vi mener at prosjekter som har sterkt fokus på trekantsamarbeid (UH, næringslivet og det offentlige) bør premieres særskilt på samme nivå som ERC. Det er også et insentiv for de mindre institusjoner som nettopp har en styrke på dette området, men som har vanskeligere for å konkurrere på det eksellente i forskning.

ANDRE ANBEFALINGER

Kvalitet i utdanningen
Fra et kvalitetsperspektiv er det helt uproblematisk å stille seg bak utvalgets funn og vurderinger, og også konklusjonene er etter vår oppfatning i tråd med et slikt perspektiv. Ekspertgruppens funn, vurderinger og konklusjoner er i det vesentlige meget like våre egne prosesser knyttet til forbedring av kvalitetssikringssystemet, universitets veikart og porteføljeaktiviteter.

Vi er også enig i diagnosen som peker på at det bør være mye å tjene på gi studentene mer og bedre informasjon før de tar sine studievalg, samt se nærmere på hva som styrer utviklingen av studietilbudet ved institusjonene.

Med hilsen

Marit Boyesen
Rektor

John B. Møst
Universitetsdirektør